

Göteborgs
Stad

Göteborgs Stads anvisning för systematisk miljöledning

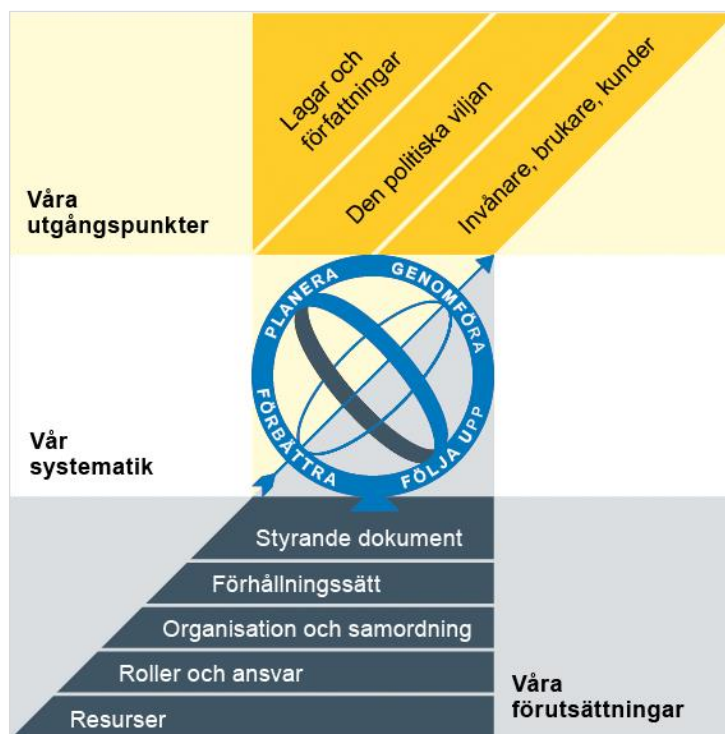
Ramverk för stadens gemensamma
miljöledningssystem

Reglerande styrande dokument

Policy
Riktlinje
Regel
► **Anvisning**
Rutin
Instruktion

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

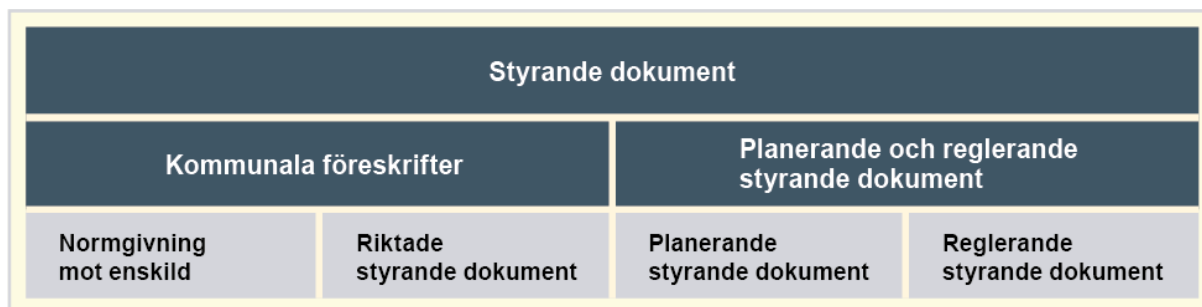

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Dokumentnamn: Göteborgs Stads anvisning för systematisk miljöledning			
Beslutad av: Kommunfullmäktige	Gäller för: Stadens nämnder och styrelser	Diarienummer: 0323/20	Datum och paragraf för beslutet: 2020-10-15 §31
Dokumentsort: Anvisning	Giltighetstid: Tills vidare	Senast reviderad: [Datum]	Dokumentansvarig: Direktör Ärende och utredning
Bilagor: [Bilagor]			

Innehåll

Inledning	3
Syftet med denna anvisning	3
Vem omfattas av anvisningen	3
Bakgrund	3
Koppling till andra styrande dokument	3
Stödjande dokument	4
Anvisning	5
Instruktion	5
Bestämmelser	6
1. Övergripande	6
2. Skapa förutsättningar	7
3. Planering	7
4. Genomförande	8
5. Uppföljning och rapportering	8
6. Förbättring och utveckling	9
7. Särskilda bestämmelser för förvaltning och utveckling av miljöledningssystemet	9

Inledning

Syftet med denna anvisning

Anvisningen innehåller bestämmelser om systematisk miljöledning och utgör stadens gemensamma basnivå för styrning av den ekologiska dimensionen. Den syftar till att effektivisera styrningen så att staden ska få bättre förutsättningar att minska sin sammantagna negativa miljöpåverkan samt öka måluppfyllelsen i gemensamma mål.

Vem omfattas av anvisningen

Anvisningen gäller tillsvidare för stadens nämnder och bolagsstyrelser samt reglerar formerna för det stadsövergripande miljöledningsarbetet.

Bakgrund

Anvisningen har tillkommit på uppdrag av kommunfullmäktige som fattade beslut om att utveckla och implementera ett lämpligt miljöledningssystem för Göteborgs Stads verksamheter (KS 2020-04-22 §382). Beslutet motiverades av förbättringsbehov i det systematiska miljöarbetet både på förvaltnings- /bolags- och övergripande nivå.

Ett ledningssystem är ett ramverk av systematik, struktur och kultur som en organisation använder sig av för att uppnå vissa mål. Systemet har ett antal samverkande beståndsdelar och i de flesta definitioner av ledningssystem är dessa:

- ledstjärnor för det som ska uppnås till exempel vision, mål och strategier
- arbetssätt, arbetsformer, processer
- organisationsstruktur
- roller och ansvar, delegeringsordning och beslutsvägar
- rutiner, arbetsbeskrivningar
- mätsystem och mått
- stödsystem (IT, kompetensförsörjning, ekonomistyrning med flera)
- organisationskultur, värderingar, gemensamma förhållningssätt

Ett miljöledningssystem är som namnet anger utformat för att stödja verksamheten att nå mål inom den ekologiska dimensionen och minska sin negativa påverkan på miljön.

Koppling till andra styrande dokument

Anvisningen för systematisk miljöledning är tillika ramverk för stadens miljöledningssystem där flera styrande dokument har en roll; ett miljöledningssystem formas både med planerande och reglerande direktiv. De planerande sätter mål och strategier för miljöarbetet medan de reglerande styr hur arbetet ska utföras. I Göteborgs Stad är Göteborgs Stads miljöprogram¹ det övergripande planerande styrande dokumentet på miljöområdet tillsammans med kommunfullmäktiges budget. Dessutom har staden program och planer som anger önskad utveckling inom specifika områden. Förutom denna anvisning är Göteborgs Stads miljöpolicy det övergripande reglerande styrande

¹ Nytt program på remiss som benämns Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram.

dokumentet som innehåller allmänna avsikter och principer för miljöarbetet. Göteborgs Stads riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll reglerar hur nämnder och bolagsstyrelser ska leda sin verksamhet på ett systematiskt sätt oavsett dimension. Den har en stark koppling till anvisningens krav på systematik och ska läsas tillsammans med anvisningen. Dessutom finns ett antal rutiner som reglerar hanteringen av ett antal miljöaspekter.

Stödande dokument

Stöd för anvisningens bestämmelser i form av vägledning, mallar och liknande samlas på intranätet under rubriken Miljöarbete i staden.

Anvisning

Instruktion

Denna anvisning för systematisk miljöledning är tillika **ramverk för stadens miljöledningssystem**.

Miljöledningssystemet ska stärka miljö- och klimatarbetet inom respektive verksamhet, men också över organisatoriska gränser och därmed ge förutsättningar för högre uppfyllelse av stadens gemensamma målsättningar. Det ska bidra till ett ordnat samspel mellan centralt och lokalt miljöarbete via sammanhållen uppföljning, analys och lärande, vilket ger förutsättningar att kraftsamla i både lokalt och centralt miljöarbete.

Anvisningen uttrycker därför **krav på två nivåer**: lokalt på nämnder och bolagsstyrelser och deras förvaltningar och bolag, samt övergripande på kommunledning och Miljö- och klimatnämnden.

Systematisk verksamhetsstyrning och ledning regleras i Göteborgs Stads riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll. Denna anvisning kompletterar systematiken med fokus på miljöledning och är strukturerad enligt riktlinjen och PDSA-modellen² som används som beskrivningsmodell för att förtydliga systematisk styrning. På så sätt framgår det tydligare vilka moment som kräver särskild hantering och vilka som bör utföras som en del av momenten i den ordinarie verksamhetsstyrningen.

I en organisation där beslutanderätt och arbetsfördelning delegeras inom verksamheten ska ledningssystemet säkerställa att nämnden, bolagsstyrelsen utan att själv delta i handläggning eller beslut, har kontroll över verksamheten och därigenom kan ta det yttersta ansvaret för den. Bestämmelserna i denna riktlinje adresserar därför den instans som har **ansvaret att ta initiativ** till de moment som anges; nämnd eller styrelse där det är relevant utifrån det yttersta ansvaret respektive förvaltnings-/bolagsnivån för de moment där nämnd styrelse inte är direkt involverade. För enkelhetens skull används uttrycket ”Nämnd och bolagsstyrelse ska med stöd av förvaltnings- och bolagsledning...” som överskrift för dessa bestämmelser.

Motsvarande överskrift för den centrala nivån lyder: ”Kommunstyrelsen ska med stöd av Miljö och klimatnämnden...”. Ansvarsfördelningen för förvaltning och utveckling av miljöledningssystemet mellan kommunstyrelsen med stöd av stadsledningskontoret och Miljö och klimatnämnden med stöd av Miljöförvaltningen finns under en särskild rubrik - *Särskilda bestämmelser för förvaltning och utveckling av miljöledningssystemet*.

Bestämmelserna utgår från vedertagna ramverk, kravstandarder eller metoder för miljöledning. Förutom lämpligheten i att följa beprövad systematik, underlättar det efterlevnaden för de bolag och förvaltningar som redan följer eller är certifierade enligt dessa ramverk/standarder.

Riktlinjen för styrning, uppföljning och kontroll fastställer att nämnder och bolagsstyrelser i sitt arbete med styrning, uppföljning och kontroll ska göra en avvägning mellan kontrollkostnad och kontrollnytta. Detta gäller även den systematiska miljöledningen. Registrerande, systematiserande och rapporterade arbetsmoment som

² Förkortning för Plan, Do, Study, Act och svenskans planera, genomföra, följa upp och förbättra.

ledningssystemet adderar ska avvägas i förhållande till organisationens nytta i form av faktabaserade beslut, organisatoriska lärande och utvecklingsförmåga.

Bestämmelser

1. Övergripande

- 1.1. Här anges den basuppsättning bestämmelser om systematisk miljöledning som stadens verksamheter ska tillämpa. Nämnder och bolagsstyrelser kan lägga till egna bestämmelser för sin verksamhet under förutsättning att efterlevnaden av anvisningen inte blir lidande.
- 1.2. Den gemensamma systematiken ska stödja kraftsamling i både lokalt och centralt miljöarbete. Därför ska ansvariga på central och lokal nivå bidra till ett välfungerande samspel och aktivt medverka i gemensam uppföljning, rapportering, revision och erfarenhetsutbyte.
- 1.3. Formerna för miljöledning ska integreras med verksamhetsstyrningen, uppföljningen och kontrollen som anges i Göteborgs Stads riktlinje för styrning uppföljning och kontroll. Det ska underlätta nödvändiga överväganden och avvägningar kopplat till samtliga tre dimensioner.³
- 1.4. Momenten i anvisningen ska utföras med en insats som anpassas efter verksamhetens grad av miljöpåverkan. Verksamheter med större miljöpåverkan har tyngre ansvar i miljöledningssystemet.
- 1.5. Den centrala samordningen ska i möjligaste mån avlasta förvaltningar och bolag administrativa uppgifter till förmån för de utvecklingsinriktade momenten i miljöledningsarbetet. Gemensamma vägledningar, mallar och kunskapsunderlag ska tillgängliggöras och synergier eftersträvas i datainsamling, spridning av mätresultat, analys och lärande.
- 1.6. Den centrala kontrollen av efterlevnaden ska ha ett uttalat stödjande och lärande ändamål och i möjligaste mån bidra till avhjälpande insatser kopplat till de avvikelser i systematik som påträffas. Revision (se 5.1b) ska präglas av rådgivande dialog och uppföljning, uppsikt av återkoppling för lärande och spridning av goda exempel.

³ Ekologisk, social och ekonomisk.

2. Skapa förutsättningar

2.1 Central nivå

Kommunstyrelsen ska med stöd av Miljö och klimatnämnden:

- a. kommunicera och förankra bestämmelserna i denna anvisning för att skapa förutsättningar för efterlevnad
- b. vid behov, ta initiativ till att anvisningen revideras
- c. säkerställa att staden har en gemensam miljöpolicy eller motsvarande.

2.2 Lokal nivå

Nämnd och bolagsstyrelse ska med stöd av förvaltnings- och bolagsledning:

- a. avsätta ekonomiska och personella resurser samt fördela ansvar och befogenheter för att säkerställa det systematiska miljöarbetet.
- b. säkerställa att chefer och medarbetare har relevant kompetens för att utföra sina arbetsuppgifter på ett miljömässigt riktigt sätt.
- c. säkerställa att chefer och medarbetare har kunskap om gällande lagkrav och andra bindande krav på miljöområdet som är relevanta för arbetsuppgifterna.

3. Planering

3.1 Central nivå

Kommunstyrelsen ska med stöd av Miljö- och klimatnämnden:

- a. kartlägga och bedöma betydande miljöaspekter för staden som helhet. Bedömningen omprövas vid behov men minst i samband med ny mandatperiod.
- b. fastställa gemensamma mål för den ekologiska dimensionen.⁴

3.2 Lokal nivå

Nämnd och bolagsstyrelse ska med stöd av förvaltnings- och bolagsledning:

- a. utifrån sitt grunduppdrag och stadens betydande miljöaspekter, kartlägga verksamhetens direkta och indirekta miljöaspekter.
- b. göra en bedömning av miljörisker och på lämpligt sätt förebygga eller planera för hur verksamheten ska agera om olycka eller tillbud inträffar.⁵
- c. bedöma vilka miljöaspekter som är betydande och därmed vilka planerande och reglerande styrande dokument som är viktiga att följa samt behovet av egna rutiner och instruktioner. Kartläggning enligt 3.2a och bedömning av miljöaspekter omprövas vid behov men minst i samband med ny mandatperiod.

⁴ I stadsövergripande planerande styrande dokument.

⁵ Se §16 i Göteborgs Stads riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll.

- d. utifrån verksamhetens betydande miljöaspekter och risker samt stadens gemensamma mål och krav på målsättning⁶, prioritera miljömål och resurser som inkluderas i verksamhetens budget och planer.⁷
- e. fastställa behov av interna kontroller och granskningar.⁸

4. Genomförande

4.1 Central nivå

Kommunstyrelsen ska med stöd av Miljö- och klimatnämnden:

- a. samordna och stödja stadens verksamheter i arbetet med miljöledningssystemet och stadens gemensamma mål.
- b. identifiera och hantera allvarliga avvikelser ur ett hela staden-perspektiv.

4.2 Lokal nivå

Nämnd och bolagsstyrelse ska med stöd av förvaltnings- och bolagsledning aktivt följa arbetet och säkerställa att:

- a. lagkrav, andra bindande krav, rutiner och instruktioner efterlevs.
- b. avvikelser hanteras och mål och åtgärder korrigeras vid behov.
- c. allvarliga avvikelser rapporteras vidare till central nivå.⁹

5. Uppföljning och rapportering

5.1 Central nivå

Kommunstyrelsen ska med stöd av Miljö- och klimatnämnden:

- a. sammanställa och analysera rapportering från verksamheterna och dra slutsatser om gemensam måluppfyllelse och stadens sammantagna miljöpåverkan.
- b. utföra och sammanställa iakttagelser från stödjande revisioner och bedöma efterlevnad och miljöledningssystemets effektivitet för staden som helhet.

5.2 Lokal nivå

Nämnd och bolagsstyrelse ska med stöd av förvaltnings- och bolagsledning:

- a. följa upp mål och åtgärder i budget och verksamhetens planer.¹⁰
- b. utvärdera effektiviteten i det systematiska miljöarbetet med utgångspunkt i interna kontroller och granskningar.¹¹

⁶ Såvida kommunfullmäktige har beslutat att nämnder och bolagsstyrelser ska sätta mål med ett visst fokus men inte på förhand formulerat målet eller försett det med målvärde.

⁷ Se §14, Göteborgs Stads riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll.

⁸ Se §17, Göteborgs Stads riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll.

⁹ Se §22, Göteborgs Stads riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll.

¹⁰ Se §24, Göteborgs Stads riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll.

¹¹ Se § 25, 26, Göteborgs Stads riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll.

- c. sammanställa data och rapportera vidare till central nivå enligt stadens anvisningar¹² eller andra särskilda krav på rapportering.¹³

6. Förbättring och utveckling

6.1 Central nivå

Kommunstyrelsen ska med stöd av Miljö- och klimatnämnden:

- a. vid behov ta initiativ till och samordna gemensamma åtgärder för att stärka miljöledningssystemets effektivitet i förhållande till gemensamma mål.

6.2 Lokal nivå

Nämnd och bolagsstyrelse ska med stöd av förvaltnings- och bolagsledningen:

- a. utifrån uppföljning och utvärdering (se 5.2) fatta beslut om åtgärder för ökad måluppfyllelse och/eller ökad effektivitet i miljöledningssystemet och avsätta nödvändiga resurser.
- b. aktivt följa förbättringsarbetet ovan och vid behov korrigera det samt utvärdera om det når avsedda effekter.

7. Särskilda bestämmelser för förvaltning och utveckling av miljöledningssystemet

Kommunstyrelsen ska med stöd av Miljö- och klimatnämnden säkerställa att kommunfullmäktige kan ta sitt huvudansvar för ledningssystemet.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att förvalta miljöledningssystemet och Miljö- och klimatnämnden har ansvar att stödja kommunstyrelsen. Kommunstyrelsens roll ryms inom ordinarie uppdrag i form av att utöva uppsikt, uppföljning och ledning och samordning. Miljö- och klimatnämnden ska stödja, driva och analysera efterlevnad av stadens miljöledningssystem samt stödja kommunstyrelsen att säkerställa systemets effektivitet. Nämnden ska tillhandahålla stöd, vägledning, utbildning och stödjande revisioner.

7.1 Kommunstyrelsen ska med stöd av stadsledningskontoret:

- a. ansvara för beredning av övergripande principer och inriktning (miljöpolicy och gemensamma miljömål) för beslut i kommunfullmäktige
- b. bedriva uppsikt
- c. samordna stadens uppföljning
- d. ansvara för att bereda revideringar av miljöledningssystemet för beslut i kommunfullmäktige

7.2 Miljö- och klimatnämnden ska med stöd av miljöförvaltningen:

- a. stödja och driva efterlevnad av miljöledningssystemet
- b. tillhandahålla stöd, vägledning och utbildning till förvaltningar och bolag
- c. utföra stödjande revisioner på stadens förvaltningar och bolag
- d. tillhandahålla övergripande analyser av efterlevnad och miljöledningssystemets effektivitet.

¹² Se §9, Göteborgs Stads riktlinje för styrning, uppföljning och kontroll.

¹³ Såvida kommunstyrelse eller kommunfullmäktige har beslutat om särskild rapportering.